

MŰVÉSZETEK VIZUÁLIS KULTÚRA

Alapozó és fejlesztő szakasz
(5–8. évfolyam)

BEVEZETÉS
CÉLOK ÉS FELADATOK
Alapozó szakasz (5-6. évfolyam)

Az alapozó szakaszban fontos céllá válik a korábbi, közvetlen tapasztalás útján szerzett ismeretek rendszerezése, tudatosítása. A belső képekre épülő rajzi tevékenységet fokozatosan felváltja a látvány megfigyelésén alapuló, komolyabb koncentrációt igénylő rajzolás, festés. Fontos ugyanakkor a játékoság, az örömteli tevékeny, alkotó légkör fenntartása.

A tanulás hatékonyságát fokozza, ha a tanulás más tantárgyi ismeretekhez, fejlesztési feladatokhoz is kapcsolódik. Erre vonatkozóan a kerettanterv csak utalásokat tehet, a tanítás során a tanmenetet elkészítő szaktanárnak kell felmérni, hogy diákjai az egyéb tanórákon mivel foglalkoznak, mely tantárgyakkal érdemes akár közös projektfeladatokat is kidolgozni.

A motiválás erősítését, fenntartását szolgálja, ha a feladatok a jelenhez kapcsolódnak, a mai élet (a tanulók életének) problematikáit dolgozzák fel vizuális eszközökkel. Kiemelten kell foglalkozni a mai vizuális környezettel, hiszen a tanulók ezzel szembesülnek nap mint nap, ezt kell, hogy értsék, használják, alakítsák.

Ebben a szakaszban már nem csupán alkalmi módon találkoznak az órákon műalkotásokkal. Elkezdik a kronologikus művészettörténet tanulását. A tanítás sikere azon múlik, hogy megértik-e, mi köze van pl. az egyiptomi művészetnek mai életükhöz. Teret kell adni annak, hogy a más helyekről (pl. médiából) származó ismereteiket itt kamatoztathassák, hogy az órákon ne csupán passzív befogadóként üljenek. A tantárgy lényege – az „alkotva tanulás” – a művészettörténet tanulására is érvényes: sokkal inkább megértik, megőrzik azokat az ismereteket, amelyekhez „felfedezőként” jutnak el.

A mai vizuális kultúra jelenségeinek megértését is segítheti, ha a régi korok műalkotásait mai művekkel hasonlítják össze, ha a tanár rávezető kérdéseivel segít a tanulóknak felfedezni azok rokon, ill. eltérő vonásait és megérteni a különbségek okait.

Az önálló vagy csoportos tananyag-feldolgozás, a vázlatkészítés, jegyzetelés, bizonyos ismeretek vizuális megjelenítése pedig nagymértékben segítheti a más tantárgyak tanulása során is kulcsfontosságú önálló tanulási technikák elsajátítását.

5. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 37 – heti óraszám: 1
Nem szakrendszerű oktatás óraszám: 37

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Kifejezés, alkotás.	20
2. Tárgy- és környezetkultúra.	9
3. Vizuális kommunikáció.	8

1. KIFEJEZÉS, ALKOTÁS

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Élményszerű ismeretszerzés. A vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása. Az alkotóképesség fejlesztése. A vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Az észlelés érzékenységének fokozása.	Szintapasztalatok gazdagítása. Mozgás kifejezése ritmusokkal. Mozgás képzetét keltő technikai eszközök.	Szintapasztalatok rendszerezése, gazdagítása új ismeretekkel, új technikai tapasztalatokkal. Telt színek, tört színek. Személyes élményen alapuló képek, szobrok létrehozása a mozgás kifejezésének képi eszközeivel. Formaismétlés, mozgásfázisok, monoton és pulzáló ritmusok. Egyszerű animációs technikák: fenakisztoszkóp, stroboscop.	Tudjon különböző festékek keverésével létrehozott színeket is alkalmazni kifejező szándékú képein. Legyen képes különböző színek, formák alkalmazásával változatos ritmusokat megjeleníteni.
Élményszerű ismeretszerzés. A vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása.	Kifejezőeszközök: – textúra, faktúra, – folt,	Környezetünk textúrái: képek készítése felületi hatások felhasználásával, gyűjtött frottázmintákkal. „Faktúravadászat.“	Ismeri a textúra és faktúra fogalmát. A fedőfestéket a festék adottságainak megfelelően használja.

Az alkotóképesség fejlesztése. A vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Kísérletezés különböző vizuális kifejezőeszközökkel. Az észlelés érzékenységének fokozása.	– fedőfesték. Környezetünk texturális hatásának felhasználása a képi építkezésben.	Fedőfesték felhordása különböző eszközökkel. Foltképzés, faktúraképzés különböző eszközökkel. Festékfelhordás több rétegben, visszakaparás, a színkeverés egyéb, sajátos megoldásai. Környezetünk minimális látvány szeleteinek megjelenítése (pl. repedés a falon, járófelület részlete, festékfoltok, karcolások a rajztáblán, a padon stb.).	Tudjon létrehozni különböző faktúrákat festékekkel. Legyen képes vizuális minőségek, egyszerűbb képi közlések szóbeli megfogalmazására, olvasására.
Emberi jellemvonások, karakterek képi kifejezése. Az ember külső és belső kapcsolatának tudatosítása. A vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása. Az alkotóképesség fejlesztése. A vizuális kifejezőképesség fejlesztése.	Emberi jellemvonások, karakterek képi kifejezése. Szöveg és kép. Szöveg és kép összerendezése különböző konkrét célú közlésekben. Montázs. Vegyes technika.	Irodalmi művek, mesék, történetek hőseinek megjelenítése a szöveges jellemzés alapján rajzi és festői eszközökkel. Koncentráció: irodalom. Szereplőválogatás – játék: egy tanult irodalmi alkotás szereplőinek kiválasztása az osztálytársak közül. Koncentráció: dráma. Különböző kitalált céllal kiadható arcképes bérletek készítése (montázssal, vegyes technikával).	Legyen képes – korának megfelelő szinten – az emberi külsőt jellemezni. Szöveges leírás alapján, korának megfelelő szinten, tudjon megjeleníteni emberi jellemeket. Tudja megfelelően alkalmazni a montázst és a vegyes technikát alkotásaiban.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A formai és térbeli problémák meglátása. A koncentrációképesség fejlesztése. A megjelenítőképesség fejlesztése.	Közvetlen megfigyelésen alapuló tanulmányok. Formaértelmező rajzok. A formák jellemzése.	Különböző rajzeszközökkel készített tanulmányrajzok organikus (természeti) formákról (pl. csiga, banán, érdekes formájú gyökerek, rózsák stb.).	Rávezető kérdések segítségével legyen képes az összetettebb organikus formák jellemzésére, és tudjon róluk látvány alapján – a formákat, arányokat többé-kevésbé helyesen visszaadói – rajzot készíteni.

Az eszközhasználat egyre tudatosabb választása, alkalmazása.			Legyen képes kiemelni az ábrázolásban az egyszerűbb, modellek, alakok egyes tulajdonságait.
A formai és térbeli problémák meglátása. A vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása. Az alkotóképesség fejlesztése. A vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Élményszerű ismeretszerzés.	A termélység érzékeltetésének módjai: – takarás, – előtér-háttér, – fény-árnyék, – vetett árnyék.	Az előtér-háttér érzékeltetése takarással: személyes élményen alapuló témák képi feldolgozása különös tekintettel az előtér és a háttér látványos megkülönböztetésére. Egymásra rajzolt tárgyak vagy geometrikus formák festése két változatban: először úgy, hogy az termélységet fejezzen ki; másodsor úgy, mintha a tárgyak átlátszóak lennének. Beszélgetés a feladathoz kapcsolódó művekről (pl.: Vajda Lajos művei). A vetett árnyék. Árnyjátékok élő szereplőkkel, bábokkal. Koncentráció: dráma.	Tudja érzékeltetni a termélységet a képi kifejezésben az előtér-háttér megkülönböztetésével, valamint takarással. Értse a vetett árnyék fogalmát. Legyen képes élményeit, érzelmeit, fantáziaképeit, gondolatait változatos vizuális eszközökkel kifejezni.
A megfigyelőképesség fejlesztése. Az időbeli folyamatok tagolási képességének fejlesztése. A megjelenítőképesség fejlesztése	Időbeli változások megjelenítése.	Folyamatok, változások, ok-okozati összefüggések megjelenítése több képben.	Legyen képes időbeli folyamatokat értelmezhető jelenetekre bontani, folyamatokat, változásokat több képben megjeleníteni.
A művészettel való élményszerű találkozás, a látvány élvezetének kialakítása. A látvány értelmező vizsgálata. Vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása.	Műalkotások elemző vizsgálata: – előadásmód, – korstílus, – átírás,	Tanár által vezetett elemző beszélgetés – feladatokhoz kapcsolódóan – régi és mai műalkotásokról, képekről, fotókról, hétköznapi látványokról. Az „előadásmód”, a korstílus formai jegyei művészeti alkotásokon.	Képek, látványok nézegetése során szerzett tapasztalatait tudja érthetően megfogalmazni. Legyen képes megfogalmazni az egyes művek stílusának különbségeit.

Újjonnan szerzett ismeretek alkalmazása.	– redukció.	Művek képi és plasztikai átírásai, redukciói – megfelelően indokolva az eljárást.	Tudjon redukcióval egy-egy látványt, képet beazonosíthatóan megjeleníteni.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A tanulási technikák elsajátítása. A művészettel való élményszerű találkozás. A vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókincs gyarapítása. A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.	Művészettörténet „Alkotva tanulás.” A művészet kezdetei. Mezopotámia, Egyiptom, az antik görög és római művészet. Az alkotások műfaja, címe, technikája. Művészeti ágak: építészet, szobrászat, festészet, tárgykultúra.	Gyűjtemény megadott szempontok alapján: példák a tanult kultúrák térábrázolási konvencióira. Az alkotások műfaja, címe, technikája. A különböző korok művészetéhez kapcsolódó alkotó feladatok: Pl.: ősi kőépítményeket modellező terepasztal (kavics, agyag, faragott hungarocell stb.). Csoportos projektfeladat: egy iskolai jelenet megfestése az egyiptomi falképek stílusában, nagy méretben papíron (az osztályterem egyik falán elhelyezve). Görög mitológiai jelenetek illusztrálása a vázáképre emelékeny stílusban (vörös alapon feketével). Ivóedény (kylix) készítése agyagból stb.	Tudjon adott témához megfelelő képeket keresni. Legyen képes csoportmunkában társaival együttműködni. Ismeri, ill. tudja megkülönböztetni a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait. Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, felismeri és nevezzen meg koronként legalább három-három alkotást.
A művészettel való élményszerű találkozás. A vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókincs gyarapítása. Egyéni vizuális preferenciák tudatosítása.	Múzeumpedagógia.	A gyűjtés, a gyűjtemény. Magángyűjtemény – közgyűjtemény. Készítés „saját gyűjtemény” kialakítására a legkedveltebb művek reprodukcióiból. Az érintett művészettörténeti korszakok egy-egy Magyarországon megtekinthető eredetijének felkeresése, kiállítások megtekintése – megfelelő előkészítést	Legyen képes szóban érthetően, korának megfelelő árnyaltsággal megfogalmazni vizuális élményeit. Alkalmazza megfelelően a vizuális kultúra, művészetek tanult fogalmait, kifejezéseit.

		követően – rajzos, ábrákkal tűzdelt, rejtvényekkel gazdagított, különféle feladattípust felvonultató feladatlapokkal. A látogatások tapasztalatainak összegzése beszélgetéssel és a vizuális inspirációk képekké formálásával. A rómaiak tárgyi emlékei. Szépművészeti Múzeum, Nemzeti Múzeum.	

2. TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
A konstruálóképesség fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	Bábkészítés.	Az árnyjátékhoz áttört felületű, dekoratív síkbábok tervezése, kivitelezése papírból. Történetmesélés, drámajáték. Koncentráció: irodalom, dráma.	Legyen képes felismerhető sziluettek alkotására.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A tanulási technikák elsajátítása. Élményszerű találkozás a vizuális kultúra jelenségeivel. A kooperációs készség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése.	Használati tárgyak régen és ma. Tárgyak leírása, megértése, értékelése, rendeltetésük és üzenetük megfejtése.	A görög és a mai ivóedények összehasonlítása (az azonos funkció ellenére az eltérő forma és anyaghasználat lehetséges okai). Ivóedények keresése más korokból is. Összehasonlító rajzok. Csoportos projektfeladat: A görög edények és mai megfelelőik – gyűjtés, tablókészítés rajz- és kollázstechnikával.	Tudjon rajzban és szóban tárgyakat összehasonlítani. Legyen képes társaival együttműködve kutató- és dokumentáló munkát végezni.
A kritikai gondolkodás fejlesztése. Az ismeretszerzés fejlesztése	Tárgy és reklámja.	Szokatlan tárgy tervezése. A tárgy (szokatlan) rendeltetését bemutató rajzok.	Ismerje a tárgyak reklámozásának leggyakoribb formáit. Legyen képes megrajzolni egy

A kreativitás fejlesztése A manuális készség fejlesztése		A tárgyhoz reklámváltozatok tervezése: a tárgynak mint árucikknek a vásárlásra rábeszélő, ill. a vásárlásról lebeszélő reklámja a tárgy, azaz a termék felhasználásával, átalakításával.	kevésbé összetett látványt, kitalált tárgyat emlékezet, képzelet alapján is.
A népművészettel való élményszerű találkozás. A népművészettel kapcsolatos ismeretek, szókinccs gyarapítása. A kreativitás fejlesztése. A nemzeti azonosságtudat tartalmának gazdagítása, ismerkedés más népek és etnikai kisebbségek kultúrájával, néphagyományaival. Az etnikai normák iránti fogékonyság és az értékőrző magatartás fejlesztése. A tolerancia fejlesztése.	Népművészeti tárgyak megismerése, készítése.	Kooperatív gyűjtőmunka: különböző népek étkezési szokásai, az étkezés tárgyi kellékei – egy-egy lapon dokumentálva (rajz és szöveg). Közös album készítése a lapokból. Egy étkezési eszköz elkészítése (pl. favilla). Rögtönzött étkezési eszköz készítése (pl.: ivócsésze papírból, kagylóból, lopótökből stb.). Egy magyar népművészeti díszítőtechnika kipróbálása (pl.: tojásfestés, hímzés, spanyolozás).	Legyen képes társaival együttműködve kutató- és dokumentáló munkát végezni. Tudja csoportosítani a gyűjtés eredményeit. Legyen gyakorlati ismerete egy népművészeti technikáról.
A logikus, rendszerező gondolkodás fejlesztése. A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.	A tárgyalgó művészet területei: – kézművesség, – népművészet, – iparművészet, – dizájn.	Örnyezetünk tárgyainak osztályozása az elkészítés módja szempontjából példák, kuriózumok gyűjtése).Egyedi tárgy-tömegtermék. Konkrét tárgyi példákkal illusztrált beszélgetés a kézművesség, népművészet, iparművészet és dizájn különbségeiről.	Ismerje az egyedi és tömegtermék fogalmát, előnyeit és hátrányait. Értse a népművészet és az iparművészet különbségét.

2. VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei

Élményszerű találkozás a vizuális kommunikáció jelenségeivel. Ismeretszerzés. A gesztusnyelv tudatosítása.	A közvetlen kommunikáció és a vizuálisan rögzített közlés. Az öltözék üzenete. Üzenetet hordozó tárgyak. Az írás.	Testbeszéd, gesztusnyelv, mimika. Üzenetet hordozó öltözék, tárgyi kiegészítők (pl.: gyászruha, vezéri pálcá). Festmények és sajtófotók tanulmányozása az üzenethordozó öltözékek és tárgyak szempontjából. Rögzített ismeretek – kép-írás. Az írás története.	Ismerje a saját környezetében használt gesztusok, üzenethordozó tárgyak, öltözékek jelentését. Ismerjen néhány írásfajtat.
Ismeretszerzés. Az alkotóképesség fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése A logikai gondolkodás fejlesztése.	Képirás. Hangjelölő írás. A kódolás, színkódolás.	Különféle kultúrák, korok írásmódjai. A latin ábécé. Pannóniai eredetű, kőbe vésett szövegrészletek gyűjtése. Egyszavas felirat készítése tussal, választott betűtípussal. Képirásos szövegek, kipuk stb. értelmezése. Saját képi jelek alkotása, rendszerbe foglalása, kommunikációs kísérletek rejtvények megalkotásával (pl.: színjelek, ábrarend). Üzenetek ismeretleneknek: palackposta üvegfestéssel, egyéni jelekkel.	Ismerje a képirás és a hangjelölő írás különbségét. Legyen képes egyszerű képi jelek felismerésére, saját jelek alkotására. Ismerje a kódolás lényegét, a színkódolás alkalmazást. Tudjon rövid feliratot készíteni.
Ismeretszerzés. A kreativitás fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	Személyes kommunikáció-tömegkommunikáció. A tömegtájékoztatás fő típusai. A tömegkommunikáció képi közléseinek elemzése, hatásának jellemzői.	Írott és elektronikus sajtó, tv, rádió. Tárgyak, események reklámjai. Reklámtervezés szabadon választott célra, szabadon választott technikával (pl.: reklámozza az iskolai büfét, a nyári táborot vagy önmagát mint jó barátot).	Ismerje a személyes kommunikáció és a tömegkommunikáció különbségét. Legyen tisztában a tömegkommunikáció főbb formáival.
A megfigyelőképesség fejlesztése.	Látszati rajzok, téri helyzetek.	Egyszerű, kedvelt személyes tárgyak	Ismerje az arányok jelentőségét a

A megjelenítőképesség fejlesztése. A manuális készség fejlesztése. Élményszerű ismeretszerzés.	A tárgyak karakterét meghatározó arányok.	arányainak, színviszonyainak, téri helyzetének megfigyelése, komponálási lehetőségek, lejjebb-feljebb helyezés, elől-, oldal- és félnézetek, takarás.	tárgyak formai karakterének meghatározásában, ábrázolásában. Ismerje a téri helyzetek megjelenítésének néhány módját.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A fantázia fejlesztése A vizuális megjelenítőképesség fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	A tárgyak metszete.	Tárgymetszetek rajzolása látvány és elképzelés alapján.	Legyen képes egyszerű tárgyak képzeletbeli metszetét megrajzolni.
Élményszerű ismeretszerzés a rajzeszközök kifejező hatásáról. A kifejezőképesség fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	A rajzeszköz, a technika „üzenete“.	Kísérletek különböző rajzeszközökkel: Ugyanaz az ábra különböző eszközökkel. A hatáskülönbségek megvizsgálása. Puha és kemény ceruzák nyomhagyása, a vonal mint értelem és érzelem hordozója. A vonal mint élőlény: életjelenségek, történések kifejezése különböző vonalfajtákkal.	Tudja kiválasztani a rajzi feladatokhoz a célnak legmegfelelőbb eszközt. Több-kevesebb önállósággal tudja alkalmazni a tanult ábrázolási technikákat.

6. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 37 - heti óraszám: 1

Nem szakrendszerű oktatás: 37

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Kifejezés, alkotás.	20
2. Tárgy- és környezetkultúra.	9
3. Vizuális kommunikáció.	8

1. KIFEJEZÉS, ALKOTÁS

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
A megfigyelőképesség fejlesztése. A koncentrációképesség fejlesztése. A vizuális megjelenítőképesség fejlesztése.	Tanulmányok. Formakarakter, formakontrasztok. Plasztikusság, termélység kifejezése fény-árnyék alkalmazásával.	Tagoltabb testesebb formák ábrázolása síkon és térben az arányok, a belső szerkezet, a színviszonyok szem előtt tartásával. Térkifejezési módok gazdagítása. Fény-árnyék különbségek megfigyelése a forma tömegének, testességének hangsúlyozása tónusfokozatok alkalmazásával.	Legyen képes összetett természeti és mesterséges tárgyak arányainak, szerkezetének, formai sajátosságainak, színének megfigyelésére, és karakteres ábrázolásukra síkon, ill. térben. Törekedjen a tárgyak testességét, a termélységet fény-árnyék hatások segítségével is kifejezni.
Élményszerű ismeretszerzés. A vizuális művészetekkel kapcsolatos szókincs gazdagítása. A vizuális memória fejlesztése. A látottak felidézésének, megjelenítésének képessége.	A kifejezés eszközei az építészetben: tömeg, szerkezet, tengelyes, centrális térelrendezés.	A művészettörténetből ismert épületek és modern épületek képeinek nézegetése alapján rávezető beszélgetés tanári irányítással az építészeti hatáselemekről: tömeg, szerkezet, térelrendezési formák (tengelyes, centrális). Fényviszonyok, kiemelések. Egyensúly, kiemelés, ritmus, szimmetria és ellentéte.	Képek, látványok nézegetése során szerzett tapasztalatait legyen képes érthetően megfogalmazni. Tudja felidézni a korábban látott

A beszédkésztség, a szóbeli szövegalkotás fejlesztése.		Építészeti séta a környéken: néhány épület építészeti vizsgálata a hatáselemek szempontjából. A látottak felidézése síkbeli és térbeli kompozíciókon.	épületet és annak főbb jellemzőit (tömeg, arányok, tagoltság), valamint legyen képes síkban és térben megjeleníteni.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A történetek tagolási képességének fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	Események képi, plasztikai megjelenítése.	Mozgalmas események, történelemből vett példák feldolgozása képi-plasztikai módon, kép a képben. Koncentráció: történelem.	Képes egy képbe sűrítve egy eseményt bemutatni.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A történetek tagolási képességének fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	A mozgás, az idő megjelenítése álló- és mozgóképeken. Mozdulatok, történések megjelenítése fázisképekben, képsorokban.	Mozdulatvázlatok, fázisrajzok. Rajzos vagy plasztikai tanulmány alak mozgásáról. Mozgássor ábrázolása, képi sűrítés. Képregény készítése (kép és szöveg együttes használata). Gyűjtött képekből képes történet összeállítása.	Legyen képes egy történet több képben bemutatni.
A művészettel való élményszerű találkozás, a látvány élvezetének kialakítása. A látvány értelmező vizsgálata. Saját vizuális preferenciák tudatosítása. A vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása. Újonnan szerzett ismeretek	Elemző beszélgetés műalkotásokról.	A fogalmi keret gazdagítása. Táblakép, szárnyas oltár, mozaik, kisplasztika, emlékmű. Önálló választás adott művek köréből, a választás indoklása, elemzés megadott szempontsor alapján a vizuális feladatokhoz kötötten. Művek összehasonlítása. A vizuális közlés tartalma és célja közötti összefüggés.	Segítséggel tudja alkalmazni a megismert műleírási, -elemzési módokat. Művészeti példákban ismerje fel és különböztesse meg a művészeti ágakat és műfajokat. Legyen képes megfogalmazni az egyes művek stílusának különbségeit. Tudja indokolni vizuális

alkalmazása.			preferenciáit.
A művészettel való élményszerű találkozás, a látvány élvezetének kialakítása. A látvány értelmező vizsgálata. Vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása. Újjonnan szerzett ismeretek alkalmazása. A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.	Művészettörténet „Alkotva tanulás“ Az ókeresztény művészet. A román kor. A gótika. A reneszánsz. A honfoglalás kori magyar művészet emlékei.	Csoportos projektfeladat: térkép vagy tabló készítése Magyarország középkori emlékeinek jelölésével. Színes fény-, üvegablak-imitációk készítése a művészettörténeti tanulmányok tanulságai alapján választott motívumok felhasználásával. Az üvegművészet sajátosságai. Iniciálék festése.	Tudjon adott témához megfelelő képeket keresni. Legyen képes csoportmunkában társaival együttműködni. Ismerje és különböztesse meg a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítséggel alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait. Ismerje a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, ismerjen fel és nevezzen meg koronként legalább három-három alkotást.
A művészettel való élményszerű találkozás. A vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókincs gyarapítása. A kreativitás fejlesztése. A logikai, rendszerező gondolkodás fejlesztése.	Múzeumpedagógia.	„Rovargyűjtemény” – önállóan, vágással, nyírással, tépéssel, ragasztással, festéssel, talált tárgyak felhasználásával készített fantáziarovarok összeállítása. A rovarlények elrendezése, életmódjuk leírása, kalandjaik. Néprajzi Múzeum, Kelet-ázsiai Múzeum, Iparművészeti Múzeum.	Vizuális élményeit tudja szóban érthetően, korának megfelelő árnyaltsággal megfogalmazni.

2. TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
A nemzeti azonosságtudat tartalmának gazdagítása,	A tárgyak funkciója.	Jelképes és gyakorlati funkciók összefüggése a tárgy formájával, anyagával, színével,	Ismerje nemzeti történelmünk néhány kiemelkedő fontosságú

ismerkedés más népek és etnikai kisebbségek kultúrájával, néphagyományával. Az etikai normák iránti fogékonyság és az értékörző magatartás fejlesztése. A tolerancia fejlesztése.	Jelképes tárgyak. Nemzeti jelképeink.	felületi kiképzésével és díszítményeivel. Történelmi jelképek. Képgyűjtemény (kooperatív munka): nemzeti történelmünk jelképes tárgyai (pl.: Szent Korona, Szent László ereklyetartó).	jelképes tárgyat. Legyen képes társaival együttműködni.
A kreativitás fejlesztése. A problémamegoldó képesség fejlesztése. Az empátia fejlesztése. Élményszerű ismeretszerzés. A beszédkésztség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.	Tárgytervezés. Rendeltetés, forma és a felhasznált anyagok összefüggései. Kézművesség-sorozatgyártás.	Konkrét használati vagy élvezeti tárgy kitalálása és tervezése szabadon választott valós személy számára (pl.: egy ötletes „rejtett kamera“, személyre szóló alkalmi csokoládé, kisgyerekeknek rogybaba, házikedvenc lakóhelye stb.). Vázlatok, rajzos napló az ötlettől a megvalósításon át a használatig. Irányított beszélgetés: egy kézműves- és egy sorozatgyártott tárgy összehasonlítása.	Legyen képes elkészíteni egy egyszerű, szabadon választott tárgyat. Tudja dokumentálni a tervezés és elkészítés menetét.
Elképzeltek megjelenítési képességének fejlesztése. A kreativitás fejlesztése. A gondolkodás fejlesztése.	A tervezés rajzi megnyilvánulásai.	Tervvázlatok a saját tervezésű tárgyhoz, a kivitelezéshez: szabásminták, szabásrajzok, vonalas ábrák, felnagyított részletábrák.	Legyen képes saját elgondolású tárgyat rajzban megfogalmazni, az elkészítéshez tervrajzokat készíteni.
A nemzeti azonosságtudat tartalmának gazdagítása.	Textilek a népművészetben.	Növényi és állati szálak anyagok: előállítás, technológia, felhasználási kör. Fonás, szövés. Különböző magyarországi népi viseletek. Viselet és jelentéstartalom.	Ismerjen néhány magyarországi népi viseletet.

3. VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
A kooperációs képesség	Jelek, jelképek.	Kooperatív gyűjtőmunka:	Ismerje történelmünk legfontosabb

fejlesztése. Ismeretszerzés A tanulási képességek fejlesztése. A nemzeti azonosságtudat tartalmának gazdagítása, ismerkedés más népek és kultúrájával Az értékörző magatartás fejlesztése.	(A jelképes tárgyakhoz kapcsolódóan) jelképek nemzeti történelmünkéből. Heraldika.	magyar királyi, nemzeti címerek, zászlók. Saját település és a környező települések címere. A környező országok címerei, zászlói. Koncentráció: történelem, földrajz.	Jelképeit. Tudja a heraldika jelentését.
A vizuális kifejezőképesség fejlesztése.	Jel és jelentés verbális összefüggéseinek keresése, megfogalmazása. Személyes érzelmek elvont kifejezése.	Egyéni zászlók készítése (pl.: a jövő hét zászlója, osztályzászló stb.). Adott érzelmek kifejezése színekkel, elvont formákkal. Játék a zászlókkal, térberendezés. Zászlókiállítás rendezése.	A hangulat, az érzelmek kifejezését, átírással, szubjektív módon tudja megoldani.
Élményszerű ismeretszerzés. A térbeli tájékozódás fejlesztése.	A színek értelmező, jelentést hordozó szerepe a köztereken, a magyarázó rajzokban.	Térképek, katonai egyenruhák, bizonyos köztéri objektumok (pl.: postaládák, buszmegállótáblák, márkajelek, emblémák, útjelző táblák stb.) tanulmányozása a színek gyakorlati alkalmazása szempontjából. Példák keresése képregényekben, könyvillusztrációkban, filmekben. Koncentráció: földrajz, történelem.	Ismerje a környezetében alkalmazott színjelzéseket, közléseket. Tudja a színek gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit.
A vizuális közlés, kifejezés eszköztárának gazdagítása.	Nézőpont: A vetületi ábrázolás alapjai.	A nézőpont szerepe a téri helyzetek megítélésében: rálátás, szemmagasság, alálátás.	Legyen képes a teret és térformákat a távolsági viszonylatoknak, a nézőpontnak, a termélységnek

A problémamegoldó képesség fejlesztése.	A termélység ábrázolásának módszerei. Vonalperspektíva. Méretperspektíva.	Kísérletek az osztályban és az iskolaudvaron, valamint a környéken. Külső és belső terek szabadkézi rajz a vonalperspektíva és a méretperspektíva alkalmazásával. Többnézetű ábrák készítése a tárgytervező feladatokkal összefüggésben.	megfelelően megjeleníteni, vetületi ábrákról a formák térbeli helyzetét meghatározni, alaprajzot, útvonalrajzot, metszetrajzot olvasni.
Élményszerű ismeretszerzés. A kreativitás fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése. A beszédképesség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése	A sokszorosított információ. A környezetünkben található képek. A képek értelmezése.	Beszélgetés az információ sokszorosításáról, a nyomtatásról. A sokszorosítás jelentősége. Képertelmező, „képolvasó“ csoportos gyakorlatok. A képek értelmezését befolyásoló tényezők: a kép előfordulási helye (pl.: könyv, képes magazin, film, fotó, reprodukció, plakát), a képpel kapcsolatos egyéb információk (pl.: szöveges kiegészítések). Fotók, plakátok, karikatúrák átértelmezése szövegváltoztatással.	Értse a képek értelmezésében szerepet játszó tényezők szerepét. Legyen tisztában a sokszorosítás jelentőségével. Tudjon képeket szóban és írásban értelmezni, átértelmezni.

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A rajzóra munka során kitüntetett szerepe van a tanulás folyamatát kísérő, a tanulók fejlődését segítő formatív értékelésnek, a biztatásnak, a fejlődést segítő kritikai észrevételeknek. Ez szinte kizárólag szóbeli, de a tanár gesztusai, mimikája is fontos tényező lehet. Lényeges, hogy a gyerekek megőrizzék a kezdeti motiváltságot, hogy örömteli legyen számukra az alkotás, hogy „játszva tanuljanak”. Mivel erre rendszeresen sor kerül, a tanár minden tanuló fejlődését figyelemmel kísérheti, egyúttal az egész osztály teljesítményéről is képet kaphat. Ezért is elsődleges

fontosságú a tantárgy gyakorlati jellegének fenntartása.

Az osztályzattal történő értékelés már általában nem problémamentes a vizuális nevelésben. Az ismeretek számonkérése (pl.: művészettörténet) rendszerint a hagyományos módszerekkel történik, a gyakorlati munkák, az alkotó tevékenységek osztályzása annál nagyobb gondot okoz. Ennek egyik oka az a tévhit, amely a tanulói munkákat művészeti produkciónak és nem tanulmányi jellegű munkának tekinti. A művészeti produciók szubjektív esztétikai ítéletek alapján történő értékelése, osztályzása pedig igen elhibázott lenne. Ezt elkerülendő gyakori, hogy az osztályzásra kényszerülő rajztanár normatív értékeléshez folyamodik: a tanulók munkáit az osztályon belül egymáshoz méri (továbbra is meghatározatlan szubjektív szempontok alapján) vagy a tanuló saját képességeihez; az osztályzattal igyekezetet vagy éppen a hanyagságot fejezve ki.

A tanulás hatékonysága érdekében szükséges az előre megadott szempontok szerinti (szummatív) értékelés, ahol adott kritériumoknak való megfelelés alapján dől el, hogy egy-egy munka milyen osztályzatot érdemel. Fontos, hogy a tanulók értsék, miért jó, ha az adott feladatot elvégzik (hogy az milyen képességeket fejleszt, milyen ismeretekhez juttatja őket); lényeges, hogy tudják, milyen szempontok alapján kerül majd sor munkájuk értékelésre, végül pedig fontos a visszajelzés (az osztályzat, illetve a különböző szempontok alapján kapott pontérték) ahhoz, hogy tudják, miben jók, mit kell még javítani. Ilyen szummatív értékelést évente kettő-négy alkalommal ajánlott végezni, viszont fontos, hogy minden óra végén maradjon idő a munkák közös értékelésére, amelynek során lehetőséget kapnak a tanulók is, hogy saját véleményüket elmondhassák. A saját és mások munkájának kritikai vizsgálata, a vélemények megfogalmazása segíti a kritikai érzék és a kulturált vitakészség kialakulását.

A tanulói munka év végi szummatív értékelése a *munkafolyamat* (a fejlődés) és a „*végső produció*” (az aktuális teljesítmény) alapján történhet. Az értékelés a tanuló aktuális teljesítményét, fejlettségét veti össze az elvárható, a kívánatos normákkal, fejlettségi kritériumokkal. Erre vonatkozóan a *Továbbhaladás feltételei* adnak támpontot az értékelést végző tanítónak. Az értékelés akkor éri el célját, ha segíti a tanulókat a velük szemben támasztott követelmények megértésében, esetleges hibáik, hiányosságaik javításában, önmaguk fejlesztésében. A záró értékelés tartalmát összességében az adott időszak fejlesztési prioritásai határozzák meg.

A TANULÁSHOZ SZÜKSÉGES TANESZKÖZÖK ÉS EGYÉB FELTÉTELEK

Rajztábla • rajzlap • grafitceruzák • akvarellfesték • tempera (vagy akril) festék • ecsetek • tus • rajztoll • filctoll • pittkréta • rajzszen • Fixatív • agyag • mintázófa • olló • papírvágó kés • papírragasztó • triplex karton • hullámkarton lemez • pauszpapír. •

Feltétlenül szükséges:

Jól megvilágított (lehetőleg természetes fényvel) tanterem, vízvétel lehetősége, elsötétítés lehetősége;
az eszközök, anyagok tárolásához zárható szekrény,
diavetítő vagy projektor,
digitális fényképezőgép,
fénymásolási lehetőség,

az érettségi teljes képanyaga; művészeti könyvek, folyóiratok, diasorozatok..

Továbbá a lehetőségek függvényében: videolejátszó + monitor; fényképezőgép-állvány, számítógép, printer, szkennel.

CÉLOK ÉS FELADATOK

Fejlesztő szakasz (7-8. évfolyam)

Ebben a szakaszban merül fel először komolyabban a pályaválasztás, a továbbtanulás kérdése.

Ezért a vizuális nevelésnek célirányosan kell segíteni – az önismerettel összefüggésben – a pályaeorientáció kialakulását, hogy a tanulók ráébredjenek saját képességeikre, felismerjék saját értékeiket, hogy kialakuljon bennük egy pozitív jövőkép. A tanítás akkor eredményes, ha ehhez hathatós segítséget nyújt, továbbá ha a lehetőségek, a választható pályák minél szélesebb körét tárja fel a diákok előtt.

További pályájukat, tanulmányaikat is segítő a vizuális nevelés jól megválasztott tanítási, tanulási módszerekkel hozzájárulhat az önálló tanulási technikák elsajátításához. Ezzel függ össze az is, hogy ennél a korosztálynál egyre fontosabbá válik, hogy értsék, mi értelme van annak, amit itt tanulnak.

Ezen az évfolyamokon figyelembe kell venni azt az életkori sajátosságot, hogy ez a korosztály a belső képekre épülő rajzolás helyett egyre inkább a konstruáló, tárgyaló vagy technikai médiumokat alkalmazó tevékenységekhez vonzódik. A rajzoló tevékenység inkább csak ezekhez kapcsolódó látvány utáni rajzolás, tervvázlat, tervrajz, magyarázó rajz, vagyis inkább a „gyakorlatiasabb hasznú” rajzi megnyilvánulások. A tananyagban, ezt figyelembe véve, több a tervező vagy vizuális kommunikációs feladat, előtérbe kerülnek a vizualitás elvontabb kérdései is.

A tanításnak építenie kell arra a körülményre is, hogy a korosztályban erősödik a szocializációs hajlandóság, a társak, a társaság iránti érdeklődés. A páros vagy csoportos, kooperatív tanulási technikák, a közös tevékenységek ezért több szempontból is hasznosak lehetnek: növelik a motivációt, az alkalmazkodóképességet, a toleranciát, a kooperációs hajlandóságot és képességet.

7. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 37 - heti óraszám: 1

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Kifejezés, alkotás.	15
2. Tárgy- és környezetkultúra.	10
3. Vizuális kommunikáció.	12

1. KIFEJEZÉS, ALKOTÁS

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
A vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Az alkotóképesség fejlesztése. A személyes preferenciák tudatosítása. A önismeret fejlesztése.	Képi kifejezés.	Kifejező képek alkotása a korosztályt érdeklő mai, személyes témákhoz kapcsolódva, az önkifejezés további ösztönzésére. Vizuálisnapló-részletek: fotókollázs rajzzal, festéssel kiegészítve . Készítések személyes képi motívumkincs kialakítására: képes gyűjtőmappa.	Legyen képes vegyes technikával képi közléseket létrehozni.
A vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Az alkotóképesség fejlesztése. A személyes preferenciák tudatosítása.	Gondolati tartalmak, információk képi sűrítése. Képi kompozíciók alkotása látványrészletek kivágásával.	Képként értelmezhető részletek kiemelése környezetünkől. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása. A fények és színek érzelmeket, lelkiállapotokat kifejező szerepe. Nagy léptékű modellbeállítás részleteinek tanulmányozása. Tónusos rajz készítése, majd újabb rajzon átfordítás az eredeti negatívjára. A részletekből önálló képi kompozíció festése szubjektív színhasználattal. Vizuális-asszociatív analízisek, téri, formai és színtanulmányok.	Tudja alkalmazni a fény-árnyékot a termélység, a plasztikus forma megjelenítésében, a téri viszonyok ábrázolásában változatos formákat használ. Legyen képes figyelembe venni és árnyaltan alkalmazni a színek optikai és érzelmi hatását munkáiban. Tudja kifejezni absztrakciós képességét a lényegkiemelésben, a geometriai egyszerűsítésben.

Élményszerű ismeretszerzés. A vizuális kultúra szókincsének gyarapítása. Az alkotóképesség fejlesztése. A problémamegoldó képesség fejlesztése.	Fekete-fehér képek. Fényérzékeny papírok, film nélküli „fényképeződobozok“ (camera obscura). Fotogramok. A fotó kifejezőeszközei: képkivágás, kompozíció.	Fekete-fehér, fény-árnyék konstrukciók, fénymásológép, fényérzékeny papírok, fotogram technikájának demonstrálása. Camera obscura készítése, használata. Kompozíciós problémák, térábrázolási kérdések saját fotók, iskolán kívül gyűjtött képek nézegetése, megbeszélése ürügyén (centrális, horizontális, vertikális elhelyezés).	Legyen képes önállóan hasznosítani újonnan szerzett technikai ismereteit, a tanultakat megfelelően alkalmazni. Értse a film nélküli fényképezés lényegét. Ismerje a képkivágás jelentőségét a fotózásban és a főbb kompozíciós megoldásokat.
Élményszerű ismeretszerzés. A kooperáció fejlesztése.	A mozgókép.	Pixilláció – animációs technika használata egy közösen kidolgozott rövid jelenet létrehozásához, az egész osztály bevonásával.	Képes társaival együttműködve alkotó tevékenységet folytatni.

A művészettel való élményszerű találkozás. A látvány élvezetének kialakítása. A látvány értelmező vizsgálata. A vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása. Az újonnan szerzett ismeretek alkalmazása.	Műalkotások elemzése.	Korszak, kultúra és alkotás sajátosságai közötti összefüggések feltárása. Műleírások, elemzések szóban. Kompozíciós vázlatok. Színvázlatok.	Képes legyen érthetően megfogalmazni a képek, látványok nézegetése során szerzett tapasztalatait. Verbálisan tudja kifejezni a látott művek stílusának különbségeit. Legyen képes kompozíciós és színvázlatokat készíteni műalkotásokról. Adott elemzési szempontok szerint legyen képes műalkotásokat összehasonlítani. Műalkotások megfigyelése során tudjon viszonyítani, megítélni téri, formai és színviszonylatokat, arányokat, meglátni a lényeges vizuális összefüggéseket, megérteni a szabályszerűségeket és ezeket szóban is meg tudja fogalmazni.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A tanulási technikák elsajátítása. A művészettel való élményszerű találkozás. Vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókincs gyarapítása. A beszédképesség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.	Művészettörténet. „Alkotva tanulás“. A barokk. A 19. század és a századforduló művészete: a klasszicizmustól a realizmusig. Impresszionizmus, szecesszió.	Csoportos gyűjtőmunka: a környék barokk, valamint klasszicista építészeti emlékeinek bemutatása. Egy barokk és egy klasszicista bútordarab összehasonlítása. A tanult művészeti stíluskorszakok leggyakoribb témáinak összegyűjtése, összehasonlítása. Az eredményekből következtetések levonása. Kisméretű pointilista kép festése.	Tudjon adott témához megfelelő képeket keresni. Legyen képes csoportmunkában társaival együttműködni. Ismerje és tudja megkülönböztetni a vizuális művészeti ágakat, ill. műfajokat, valamint segítségével alkalmazni a műalkotások elemzésének megismert módjait. Legyen tisztában a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeivel, ismerjen fel és tudjon megnevezni koronként legalább

			három-három alkotást.
A művészettel való élményszerű találkozás. Vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókincs gyarapítása. Egyéni vizuális preferenciák tudatosítása.	Múzeumpedagógia.	A magyar művészet kiemelkedő alkotásainak „eredetiben“ történő megtekintése. Reprodukciók és az eredeti művek összehasonlítása. A méret jelentősége. Magyar Nemzeti Galéria.	Vizuális élményeit legyen képes szóban érthetően, korának megfelelő árnyaltsággal megfogalmazni. Tudja megfelelően alkalmazni a vizuális kultúra, művészetek tanult fogalmait, kifejezéseit.

2. TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Ismeretszerzés. A kritikai gondolkodás fejlesztése.	A tárgykultúra társadalmi és ökológiai összefüggéseinek vizsgálata.	A fazekasság példáiból kiindulva:	Értse a társadalmi igények és az ökológiai körülmények szerepét a tárgykultúra alakulásában.
A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése. A vizuális megismerő képesség fejlesztése. Az önismeret fejlesztése.	A tárgyak stílusjegyei. Az egyéni ízlés kifejeződése.	A tárgyak és az életmód kapcsolata. Talált tárgyak gazdájának megidézése képen, talált portrékról kirajzolódó személyiségek kedves tárgyainak rekonstrukciói. (Dédapám kedvenc bajuszpöndörítője, Hermina néni papagájfejes esernyője 12 éves korából stb.)	Legyen jártassága a tanulás sajátos vizuális-manuális módjaiban, gyakorlattan használja az ábrázolás, alakítás eszközeit.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A megjelenítőképesség fejlesztése. A koncentráció fejlesztése. Az alkotóképesség fejlesztése.	Tárgytervezés látszati és vetületi rajzban.	A talált tárgy bemutatása látszati és vetületi rajzban (az előző feladathoz kapcsolódóan). A tárgy egy másik (mai) megfelelőjének tervezése.	Igyekezzen alkalmazni a tárgytervezés és -elemzés szabályait, módszereit, tudja kinyilvánítani problémamegoldási készségeit az önálló alkotó, tervező-kivitelező feladatokban.
A környezettudatos magatartás	Környezet és építmény viszonya.	Különböző építmények és környezetük	

fejlesztése. A megfigyelőképesség fejlesztése. A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.		viszonyának megfigyelése, elemzése. Fotók gyűjtése, rendezése, szétvágása környezet-, ill. építményjellegű részletekre. Montázs készítése egy-egy részlet kiegészítéseként.	
Élményszerű ismeretszerzés. A kooperáció fejlesztése. Az alkotóképesség fejlesztése.	Beállított fotó. Installáció. Mozgás ábrázolása fotón.	Fotózáshoz installáció készítése: az osztály akciójaként térberendezés konkrét, közösen felvetett és a felvetések közül közösen kiválasztott problémakör feldolgozásával. A berendezési tárgyakkal használt (elkészített) objektumok mozgatása, megvilágítása változó irányból eredő színes fényekkel. A csoport tagjainak mozgása a tárgyegyüttesben. Fotók hosszú expozíciós idővel, videofelvétel.	Ismerje az installáció fogalmát. Legyen képes társaival együttműködve alkotó munkát folytatni.

3. VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Ismeretszerzés. Az alkotóképesség fejlesztése.	A közmegegyezés (konvenció) szerepe a képi közlőnyelvben.	Színek értelmező szerepe. Pontos információt hordozó közlőábrák és diagramok készítése az osztálytársak körében végzett felmérések alapján.	Ismerje a színek értelmező szerepét, és tudja azokat megfelelően alkalmazni saját munkáiban.
A tanulási képesség fejlesztése. Az ismeretek összefoglalása.	A távlat a vizuális hatás egyik eleme. A megjelenítő, kifejező és közlő ábrázolások összevetése.	Természeti formák szerkezetes távlati ábrázolása. Modellek rajzi, színbeli analízise a szerkezet aspektusából. A feldolgozott formák átalakítása rajzban (csonkolás, részek összevonása, nagyítás...).	Értse a különbséget a kifejező, a megjelenítő és a közlő ábrázolások között. Ezeket mindig az adott célnak megfelelően tudja alkalmazni.
		Ugyanazon tárgyak feldolgozása kifejező, illetve megjelenítő vagy közlő szándékkal.	

Az ábrázolóképeség fejlesztése.	Térbeli helyzetek megjelenítése vetületi rajzok alapján.	Térbeli helyzetek olvasása, rekonstrukciós vázlatok készítése vetületi vázlatokból (pl.: társak vetületi rajzai alapján).	Legyen képes vetületi rajz alapján az ábrázolt tárgyat térben elképzelni, megrajzolni.
Ismeretszerzés. A koncentráció fejlesztése.	A Monge-féle három képsíkos vetületi ábrázolás.	Tárgytervező feladatokhoz kapcsolódóan: egyszerű tárgyak vagy azok csomagolására szolgáló dobozok három képsíkos ábrázolása.	Ismerje a Monge-vetületi ábrázolást, és több-kevesebb önállósággal tudjon megoldani ilyen szerkesztési feladatot.
A tanulási képesség fejlesztése. Ismeretszerzés.	Az axonometrikus ábrázolás.	Egyszerű alakzatok, terek axonometrikus ábrázolása. Pl.: saját konyhájuk axonometrikus rajza. Példák keresése műalkotásokon axonometrikus vagy arra emlékeztető térábrázolásokra.	Ismerje az axonometrikus ábrázolás alapjait, több-kevesebb önállósággal tudjon megoldani ilyen szerkesztési feladatot.
Élményszerű ismeretszerzés. Az alkotóképesség fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	Grafika. Sokszorosítógrafika. Tipográfia.	Különböző műfajok (grafika, alkalmazott grafika és könyvművészet, fotó- és reklámsokszorosító grafika, tipográfia) főbb jellemzői. Kötött számú és formájú vonalelem variációs lehetőségei. Egyénileg variált betűk. Ecsettel képzett betűszerű gesztusjelek. Egy-egy fogalom tartalmát írásképében is kifejező szövegírás. Egy választott saját „szókép“ sokszorosítása (línó, papírmetszet, cellkarc stb.)	Ismerje a hagyományos sokszorosítógrafikai eljárásokat, legalább ezek egyikében rendelkezzen megfelelő jártassággal.

VIZUÁLIS KULTÚRA

8. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 37 – heti óraszám: 1 MOZGÓKÉP ÉS MÉDIAISMERET BEÉPÍTVE

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Kifejezés, alkotás.	14
2. Tárgy- és környezetkultúra.	8
3. Vizuális kommunikáció-Mozgókép és médiaismeret	15

1. KIFEJEZÉS, ALKOTÁS

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Élményszerű ismeretszerzés. A tanulási képességek, technikák fejlesztése. A kooperáció fejlesztése. A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.	Építészeti arányrend.	Arányrend és az építészeti formában rejlő esztétikum. Múltbéli és modern épületek összehasonlító elemzése. A környék kiemelkedő értékű épületeinek vizsgálata csoportmunkában (dokumentáció, látszati rajzok, alaprajz, metszet rajz, fotó stb. gyűjtése, készítése).	Legyen képes az ismeretszerzés módszereit önállóan is alkalmazni. Tudjon a társaival együttműködni. Legyen fogékony az építészeti objektumok esztétikai értékeire, legyen képes azokat szóban megfogalmazni.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	Mozgás.	Mozgástanulmányok, vázlatok emberalak (egész alakos, közösen beállított modell) ábrázolásával. Egy mozdulatsor legfontosabb fázisainak megrajzolása modell tanulmányozásával. Egyszerű számítógépes animáció készítése saját történet alapján, digitális fotósorozat felhasználásával (páros vagy mikrocsoportos feladat).	Legyen képes emberi mozdulatról felismerhető vázlatot készíteni, egy mozdulatsorból a legfontosabb fázisokat kiválasztani.

A művészettel való élményszerű találkozás a látvány élvezetének kialakítása. A látvány értelmező vizsgálata. A vizuális jelenségekkel kapcsolatos szókincs gyarapítása. Újonnan szerzett ismeretek alkalmazása.	Műalkotások elemzése. A parafrázis.	A tanult korszakok egy-egy kiemelkedő művének elemzése. Analógiák keresése. Összehasonlító elemzések. Pl.: ugyanaz a téma a tanult irányzatok és korábbi korok művészetében (csendélet, portré stb.). A parafrázis a 20. századi művészetben. Személyes indíttatású művek létrehozása szabadon választott technikával, inspiráló műalkotások hatására.	Képek, látványok nézegetése során szerzett tapasztalatait legyen képes érthetően megfogalmazni. Tudja megfogalmazni a látott művek stílusának különbségeit. Adott elemzési szempontok szerint képes műalkotásokat összehasonlítani. Műalkotások megfigyelése során legyen képes viszonyítani, megítélni téri, formai és színviszonylatokat, arányokat, meglátni a lényeges vizuális összefüggéseket, megérteni a szabályszerűségeket és ezeket szóban is tudja megfogalmazni.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A művészettel való élményszerű találkozás. Élményszerű ismeretszerzés. A manuális készség fejlesztése.	Sík és tér a festészetben.	A térhatás és a síkban tartás tartalmi szerepe festészeti, grafikai és fotóművészeti alkotásokban. Ugyanazon beállítás alapján két változat festése: a teresség hangsúlyozásával, majd síkszerűen.	Értse a tér megjelenítésének jelentőségét a festményeken. Példákkal tudja megvilágítani a különbséget a termélységet hangsúlyozó és a síkban tartott ábrázolások között.
A megfigyelőképesség fejlesztése. Tanulási technikák elsajátítása. A művészettel való élményszerű találkozás. A vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókincs gyarapítása.	Művészettörténet. „Alkotva tanulás“. A 20. század művészete átfedésben a kortárs képzőművészettel.	A tanult művészeti irányzatok, új műformák, technikák képes szótárának elkészítése (kooperatív munka). Az irányzatok által inspirált feladatok Pl.: dadaista versek készítése, egy csendélet-beállításról többnézetű kép rajzolása, festése (kubizmus); Egy rossz álom címmel szurrealista montázs készítése; képfestés beállítás alapján, szubjektív színhasználattal (vadak); egy fogalom megjelenítése absztrakt	Tudjon adott témához megfelelő képeket keresni. Legyen képes csoportmunkában társaival együttműködni. Ismerje és tudja megkülönböztetni a vizuális művészeti ágakat, ill. műfajokat, valamint segítséggel alkalmazni a műalkotások elemzésének megismert módjait.

A beszédkésztség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.		plasztikai alkotásban, ready made, op-art, minimal art, konceptuális alkotás, hiperrealista tárgy (festmény vagy plasztika), installáció, land art akció, happening stb.	Ismerje a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit, ismerjen fel és tudjon megnevezni koronként legalább három-három alkotást.
Élményszerű találkozás a kortárs művészettel. A vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókinccs gyarapítása. Egyéni vizuális preferenciák tudatosítása.	Múzeumpedagógia.	Ismerkedés a mai magyar művészet kiemelkedő alkotóival, alkotásaival. Ludwig Múzeum. Időszaki kiállítások: Múcsarnok, Ernst Múzeum.	Vizuális élményeit legyen képes szóban érthetően, korának megfelelő árnyaltsággal megfogalmazni. Tudja megfelelően alkalmazni a vizuális kultúra, művészetek tanult fogalmait, kifejezéseit.

2. TÁRGY- ÉS KÖRNYEZETKULTÚRA

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
A művészettel való élményszerű találkozás. A látvány élvezetének kialakítása. A látvány értelmező vizsgálata. A vizuális kultúrával kapcsolatos szókinccs gyarapítása. Környezettudatos magatartás. Újonnan szerzett ismeretek alkalmazása. A kreativitás fejlesztése.	Tér berendezése. Az építészeti tér és stílus, az épület, az életmód és a hely összefüggése.	Hely berendezése, helyek megjelölése, holt terek funkcióval való feltöltése, életre hívása berendezéssel. A belsőter-alakítás eszközei, lehetőségei. Térátalakítási gyakorlatok (valódi és fiktív): adott belső terek átalakítása más funkcióra. Saját lakótér képzeletbeli átalakítása (tervek készítése, a változtatások szóbeli indoklása).	Ismerje a belső terek alakításának leggyakoribb módjait. Legyen képes adott belső teret más funkcióra ésszerűen átrendezni, átalakítását megtervezni.
A környezettudatos magatartás fejlesztése. A kreativitás fejlesztése.	Az épület és környezet kapcsolata. A természeti környezet védelme, gazdagítása: a környezettudatosság.	Kerttervezés, tájtervezés, land art. Land art művek létrehozása az iskolában (falakon kívül és belül).	Ismerje a land art fogalmát. Legyen képes társaival együttműködve alkotó munkát folytatni.

A kooperációs képesség fejlesztése.		Időben is változó művek létrehozása közös munkával.	Törekedjen betartani a kulturált, környezettudatos, az emberi alkotást és művészetet tiszteletben tartó magatartás szabályait.
Élményszerű ismeretszerzés. A megfigyelőképesség fejlesztése. A kooperáció fejlesztése.	Viselet, hagyomány, divat.	Rajzos, írásos dokumentáció készítése különböző korosztályok, szociális rétegek életmódot reprezentáló viselet-kiegészítőiről. Koncentráció: számítástechnika. Kiselőadások: testékszerek, testfestések, divatjelenségek és ezek eredete. A test díszítése különböző korokban. Rítusok, bajelhárítók, mimikri. Öltözködési szokások az osztályban – divatbemutató.	Legyen képes önállóan kutatni, egy témát rajzzal, fotóval, írással dokumentálni. Tudjon olvasmányairól szóban érthetően beszámolni.

3. VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ

Fejlesztési feladatok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Élményszerű ismeretszerzés. A kooperáció fejlesztése.	A képes riport műfaja. Riportműsor.	Csoportmunkában videofelvétel készítése egy képzeletbeli tv-műsorhoz, riportfelvételek az osztály divatbemutatójáról, Tabló készítése: képes riport a bemutatóról. Koncentráció: számítástechnika.	Ismerje a riport műfajának lényegét. Legyen képes társaival együttműködve alkotó munkát folytatni.
Élményszerű ismeretszerzés. A kooperáció fejlesztése. A kreativitás fejlesztése.	Mozgóképes történetmesélés. Képes forgatókönyv (storyboard).	A képregény, ill. a képes forgatókönyv hasonlóságai és különbségei. Csoportmunka: közösen kitalált történet képes forgatókönyvének elkészítése.	Ismerje a képes forgatókönyv lényegét, funkcióját. Tudjon megjeleníteni egy adott vagy kitalált történetet a képes

A manuális készség fejlesztése. A vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókincs gyarapítása. A beszédkészség, szóbeli szövegalkotás fejlesztése.		A forgatókönyv alapján (a lehetőségek függvényében) fotósorozat vagy videofilm elkészítése. Koncentráció: számítástechnika.	forgatókönyv szabályai szerint. Legyen képes társaival együttműködve alkotó munkát folytatni.
Élményszerű ismeretszerzés. A kreativitás fejlesztése. A manuális készség fejlesztése. A vizuális művészetekkel kapcsolatos ismeretek, szókincs gyarapítása. A kooperáció fejlesztése.	Kép és szöveg összefüggései. Fotómontázs. Lapszerkesztés.	Fotómontázs készítése szólások, állandósult szókapcsolatok eredendő, már homályba vesztett értelmének feltárására. (Kihúzom a szemem, Leugrik újságért, Elhúzza a csíkot stb.) Szövegírás mint foltképzés. Képvers készítése dadaista, véletlenszerűen kihúzott szavak rendszerezésével és felragasztásával (pl.: versszerű szövegkép). A létrehozott szövegfoltok, szövegek előadása különböző stílusban. Írással képzett folt. Képkészítés az ábrázolt dolgok nevének írásával monokróm és színes megoldások. Saját újságlap (szöveges, képes) tervezése, a kivitelezésben a fénymásolás lehetőségeinek felhasználása. Koncentráció: számítástechnika.	Vizuális közlő, ábrázoló, kifejező munkáiban tudja hasznosítani a megszerzett ismereteit. Legyen képes egyértelmű képi közlések létrehozására. Tudjon társaival együttműködve alkotó munkát folytatni.
Élményszerű ismeretszerzés. A kreativitás fejlesztése.	Formaelemek térbeli összefüggései, arányviszonyok.	A vázoló- és a szerkesztett vonal. Vázlatos tapasztalati-perspektív ábrázolás építészeti modell alapján és a tértervező feladatokhoz kapcsolódóan, pl.: saját lakótér	Ismerje az egy és két iránypontos perspektíva lényegét. Ismerje és tudja használni a műszaki és az építészeti rajz leggyakoribb

A manuális készség fejlesztése.		képzeltetbi átalakítása. Egy vagy két iránypontos perspektivikus kép szerkesztése.	jelzéseit.
Élményszerű ismeretszerzés. A megfigyelőképesség fejlesztése. A manuális készség fejlesztése. A koncentrációképesség fejlesztése.	Tanulmányrajz.	Összetett természeti forma részletező analízise: értelmező vázlat, részekre bontás, kiegészítés, fázisrajzok, szintvonalak, hossz- és keresztmetszetek. Felhasználásuk szemléltető ábrák készítéséhez.	Legyen jártas a téri, formai, színbeli tanulmányok készítésében, értse, hogy ezek a látható jelenségek megértésének eszközei. A megértés és közlés céljával alkalmazza a téri, formai, színbeli analízis és redukció tanult eljárásait.
Élményszerű ismeretszerzés. A megfigyelőképesség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése. A manuális készség fejlesztése. A koncentrációképesség fejlesztése.	Feliratok, piktogramok, plakátok tervezése.	A középületek tájékoztató rendszerlemeinek példái. Tervek jelek, táblák, emblémák megváltoztatására, az iskolában található elavult, elöregedett, értelmét veszített táblák aktualizálása, esetleg lecserélése zsűrizés és közös megállapodás után.	Tudja, hogy a vizuális kommunikáció a dolgok elvont jeleit, képeit, szimbólumait használó vizuális nyelv által működik. Legyen képes adott célú piktogramot készíteni.
Élményszerű ismeretszerzés. A kreativitás fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	Érzékelési zavarok. Optikai csalódások (téves tónus- és méretérzékelés, kontrasztillúzió, a forma osztásából adódó észlelési zavarok, az utókép).	Észlelési zavarokra épülő ábrák, képek, játékok. Vizuális rejtélyek, optikai csalódások művészeti példák. Érzéki csalódásokat okozó saját művek alkotása.	Ismerje az érzékelési zavarok néhány jelenségét. Legyen képes ezek illusztrálását szolgáló ábra elkészítésére.
A megfigyelőképesség fejlesztése. A rendszerező, logikai gondolkodás fejlesztése. Az önismeret fejlesztése. A pályaválasztás segítése. A kooperáció fejlesztése. A manuális készség fejlesztése.	A vizuális kultúra, a vizuális képességek, készségek szükségessége a különböző foglalkozási területeken.	A különböző vizuális képességeket igénylő szakmák összegyűjtése tanári segítséggel, a különféle foglalkozások vizuális-kulturális vonatkozásai. Ezek megjelenítése (csoportmunkában) diagramokon. Koncentráció: számítástechnika.	Legyen képes vizuálisan, a tudományos ábrázolások követelményei szerint megjeleníteni elvont fogalmakat, jelenségeket.

AJÁNLOTT SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

A vizuális kultúra tanításának természetes, értékes módszere az órai gyakorlati tevékenységeket kísérő formatív értékelés, a biztatás, a segítő kritikai megjegyzések sorozata. Mivel erre rendszeresen sor kerül, a tanár minden tanuló fejlődését figyelemmel kísérheti, egyúttal az egész osztály teljesítményéről is képet kaphat. Ezért is elsődleges fontosságú a tantárgy gyakorlati jellegének fenntartása.

Az osztályzattal történő értékelés már általában nem problémamentes a vizuális nevelésben. Az ismeretek számonkérése (pl.: művészet-történet) rendszerint a hagyományos módszerekkel történik, a gyakorlati munkák, az alkotó tevékenységek osztályzása annál nagyobb gondot okoz. Ennek egyik oka az a tévhit, amely a tanulói munkákat művészeti produkciónak és nem tanulmányi jellegű munkának tekinti. A művészeti produciók szubjektív esztétikai ítéletek alapján történő értékelése, osztályzása pedig igen elhibázott lenne. Ezt elkerülendő gyakori, hogy az osztályzásra kényszerülő rajztanár normatív értékeléshez folyamodik: a tanulók munkáit az osztályon belül egymáshoz méri (továbbra is meghatározatlan szubjektív szempontok alapján) vagy a tanuló saját képességeihez; az osztályzattal igyekezetet vagy éppen a hanyagságot fejezve ki.

A tanulás hatékonysága érdekében szükséges az előre megadott szempontok szerinti (szummatív) értékelés, ahol adott kritériumoknak való megfelelés alapján dől el, hogy egy-egy munka milyen osztályzatot érdemel. Fontos, hogy a tanulók értsék, miért jó, ha az adott feladatot elvégzik (hogy az milyen képességeket fejleszt, milyen ismeretekhez juttatja őket); lényeges, hogy tudják, milyen szempontok alapján kerül majd sor munkájuk értékelésére, végül pedig fontos a visszajelzés (az osztályzat, illetve a különböző szempontok alapján kapott pontérték) ahhoz, hogy tudják, miben jók, mit kell még javítani. Ilyen szummatív értékelést évente kettő-négy alkalommal ajánlott végezni, viszont fontos, hogy minden óra végén maradjon idő a munkák közös értékelésére, amelynek során lehetőséget kapnak a tanulók is, hogy saját véleményüket elmondhassák. A saját és mások munkájának kritikai vizsgálata, a vélemények megfogalmazása segíti a kritikai érzék és a kulturált vitakészség kialakulását.

Minden feladat esetében fontos, hogy annak céljával tisztában legyenek a tanulók (akkor is, ha nem kerül sor osztályzásra), az értékelés szempontjai a feladat céljaiból vezethetők le. Elsősorban azt kell értékelni egy-egy munkában, amit célként megjelöltünk. Az értékelés fontos szabályai közé tartozik továbbá, hogy csak azt mérjük, ami mérhető és ami a feladat alapján lehetséges. Egy modell alapján készült tárgy (pl. asztalka) rajza esetében például az értékelés szempontjai lehetnek: *a feladat értelmezésének helyessége, kompozíció, arányok, a formák plasztikusságának érzékeltetése, az anyagok érzékletes megjelenítése, a perspektíva alapvető szabályainak ismerete, a kifejezőeszközök (vonal, tónus) megfelelő alkalmazása, manuális készség, koncentrálóképeség.* Az effajta rajztól nem kérhetjük számon a kreativitást vagy az egyéni

stílust. Ez utóbbi egyébként semmilyen munka során sem követelhető meg a tanulóktól csakúgy, ahogy egyéni ízlése sem értékelhető osztályzattal.

A csoportos munkák esetében ajánlott módszer az, hogy a csoport közös „produkcióját”, az elkészült munkát a tanár értékeli az előre meghatározott szempontok alapján. Ennek pontértékét a csoport minden tagja megkapja. Ezután minden csoporttag értékeli önmaga és társai teljesítményét, ennek átlaga adja ki az egyéni tevékenység pontértékét. Ennek szempontjai a következők: *kezdemenyezőkészség, kompromisszumkészség, megbízhatóság, egyéni vállalás, kommunikáció.*

Az értékelés akkor éri el célját, ha segíti a tanulókat a velük szemben támasztott követelmények megértésében, esetleges hibáik, hiányosságaik javításában, önmaguk fejlesztésében, ezeken az évfolyamokon pedig a pályaválasztáshoz is segítséget nyújthat. Ennek érdekében a 7-8. évfolyamokon érdemes az év során több felmérő jellegű, megadott kritériumok alapján értékelt feladatot adni.

Erre vonatkozóan a *Továbbhaladás feltételei* adnak támpontot az értékelést végző tanárnak.

A záró értékelés tartalmát összességében az adott időszak fejlesztési prioritásai határozzák meg.

A TANULÁSHOZ SZÜKSÉGES TANESZKÖZÖK ÉS EGYÉB FELTÉTELEK

Rajztábla • rajzlap • grafitceruzák • akvarellfesték • tempera (vagy akril) festék • ecsetek • tus • rajztoll • filctoll • pittkréta • rajzszen • Fixatív • agyag • mintázófa • olló • papírvágó kés • papírragasztó • triplex karton • hullámkarton lemez • pauszpapír.

Feltétlenül szükséges:

Jól megvilágított (lehetőleg természetes fénnel) tanterem, vízvétel lehetősége, elsötétítés lehetősége;
az eszközök, anyagok tárolásához zárható szekrény,
diavetítő vagy projektor,
digitális fényképezőgép,
videokamera,
fénymásolási lehetőség,
az érettségi teljes képanyaga; művészeti könyvek, folyóiratok, diasorozatok.

Továbbá a lehetőségek függvényében: videolejátszó + monitor; fényképezőgép-állvány, számítógép, printer, szkennel.